

Günter Kunert: *Jegyzetek az írásról, olvasásról IV.* (esszé) **2.**

Karácsonyi Zsolt: *Az író nyáron nyaral* (vezércikk) **3.**

„Nincs kétféle identitásom” – Botházi Mária interjúja Mátyus Melinda íróval, református lelkésszel **4.**

Mátyus Melinda: *Nem véglegesen* (próza) **6.**

Horváth Szekeres István: *Műszakváltás* (próza) **8.**

Ármos Lóránd: *Feri nagyapám a stonewallingról olvas; Két szájjal; Amíg belep; Ma végre* (versek) **9.**

Cs. Nagy Ibolya: *Cseres Tibor: Hideg napok – A mű fogantatási és fogadtatási környezete* (tanulmány) **10.**

Pavilon 420

Jeney Andrea Zsuzsanna: *Falfirka a bontógolyó árnyékában; Koncentrikus; Vendégségben* (versek) **13.**

Zahuczki Dorottya: *Gúnyos szavak* (próza) **15.**

Petery Dorottya: *Hőguta; Akár; Zord idők; Tűnődés e-k* (versek) **17.**

Lavinia Braniște: *A szoros* (próza Szonda Szabolcs fordításában) **18.**

Wirth Imre: *Inan* (próza) **20.**

Kinematográf

Navarrai Mészáros Márton: *A nagyfőnök Emilia néni* (Jacques Audiard: *Emilia Pérez*) **22.**

Theátrum

Hermán Dániel: *Kiizzadni a középszt* (Kolozsvári Állami Magyar Színház: *A mi kis városunk*) **23.**

Kritika

László Zsuzsa: *Testté lett ige* (Mátyus Melinda: *Inkább az enyém*) **24.**

Fülszöveg

Borsos J. Gyöngyi: *Lelkiismeretet nyugtalanító kísértetek* (Kele Fodor Ákos: *Honti hantok*) **26.**

Képregény

Csillag István – Vincze Ferenc: *Mesterséges intelligencia* **26.**

Amplitúdó

Jakabffy Tamás: *Koncertotthon* **27.**

Artefaktum

Kányádi Iréne: *Kémia és radikális tételek* **28.**

GÜNTER KUNERT

Jegyzetek az írásról, olvasásról IV.

Emlékeznünk kell az íróra, aki az élet és az irodalom közötti szakadék csökkentése érdekében minden egyes élménye után azonnal nekilátott a lejegyzésének. Amint kiszállt a vonatból, leírta, milyen érzés lenne kiszállni a vonatból, egy nő ágyából, akár a sajátja, akár idegen, ami már is feledve, legalábbis a mi emlékezetünk számára, számára persze nem, bepötyögte az írógépbe a korábbi eseményt: ahogy a férfi a nőt, a nő a férfit, ahogy mindketten egymással, aztán a férfié lenne a nő, és azonnal elégedetten és kiüresedve sietősen távozna belőle, hogy bemutassa, micsoda megelégedést jelent egy férfi számára, amikor egy nőtől, a sajátjából, egy idegenből, távozik, hogy azonnal megszüntesse a távolságot a művészet és a létezés között. De mialatt még írt, ábrázolt és gépelt, a nő felöltözött, eltűnt, ki tudja, visszajön-e. Mindenesetre: az ábrázolás mindezek ellenére sántikált, úgyhogy a következő vonatúton, akárcsak a következő közösülésnél, a szóban forgó író még történés közben papírra vetette azt. A vonattal való utazás még elfogadható volt, a nemi aktus már sokkal nehezebb, mert elterelte a figyelmet: a férfit és a nőt. De a hírhedt szakadék csaknem bezárulni látszott. A bonyodalmak miatt azonban ragyogó ötlete támadt: leírni az élményt még azelőtt, hogy megtörténik, vagyis egy lépéssel az élet előtt járni: a gondolatot tett követte. De miután megvalósította az ötletet, teljesen feleslegesnek tűnt számára, hogy megkísérelje reprodukálni a valóságban: így ismét áthidalhatatlan szakadék tátongott az irodalom és az élet között.

*

Egészen nevetséges kritérium egy szerzővel és művével szemben a tematikus kritérium; azon a vádon, hogy az egyikről nem mondott eleget, a másikról túl sokat, nevetnünk kellene, amennyiben a vehemenciát személyesen mutatnánk be. Hogy miről ír a szerző, kimondhatatlanul közömbös. Csak egy dolog a fontos: az, hogy önmagát következetesen jeleníti meg a szövegben. A fák élete, a denevérek röpte, a fahajó eseménytelen léte, a jelentéktelen emberek szalonjának jelentéktelen látogatása mély példázattá válik, vakvezető bottá, amellyel megérintjük a dolgokat, hogy legalább ily módon érzékeljük őket, ha már látásképtelenek vagyunk.

*

„Önmagáról beszél?” „Mindig önmagamról beszélek.” „Gondolja, hogy rendjén van ez így? Miért nem másokról beszél?” „Mindig másokról beszélek.” „Igen, nos, akkor most önmagáról vagy másokról beszél?” „Igenis.”

*

Az elfeledett szavak jelentik a legtöbbet. Hosszasan pihentek és megerősödtek. Gyengeségük eltűnt, erőteljességgel szívták tele magukat. Csak ki kellene mondani őket, hogy meggyőződjenek és magukkal ragadjanak, de sajnos szüntelenül abban a szerepben maradnak, amelyet a rájuk aggatott első jelző hozzájuk rendel.

*

Úgy érezte magát, mint egy író egy olyan országban, ahol lassan eltörlik az ábécét.

*

Hogy mi is a kreatív atmoszféra, még a meteorológusok sem tudják.

*

Nem volna jobb egy hegyen élni, mint egy dióhéjban; nem volna egészségesebb a szabad levegőn élni, mint vákuumban? Nem volna kényelmesebb Bomarzó virágzó kertjében, fenyők, szőlőtőkék alatt, a lejtők lábánál, az ósrégi sziklából kifaragott szörnyek közelében ülni, mint két iratfedél között? Nem volna jobb egy barát a zsebedben, mint csupa el-lenség a tetőn? Ezek egy fiktív munkás kérdései, úgy vélem.

*

A kezdetnél kezdeni: ezt könnyű leírni. De hol kezdődik a kezdet? Megvizsgálhatjuk a legegyszerűbb cselekedetet, hol indul el, hol ér véget, hol alakul át és veszíti el az egyszerűségét, mint Isten ments, a pillangó